

بیمارستان امام خمینی بناب

عقرب گزیدگی

تهیه و تنظیم :

ستارزاده_ (رابط آموزشی)

پیرای (سوپروایزر آموزش سلامت)

1401

منبع: گزش جانوران زهر آگین - دکتر مهدی بلالی مود / دی 98

عقرب ها :

وابسته به عنکبوتیان هستند. درد نیاگونه های متعددی عقرب وجود دارد که تنها تعداد محدودی برای انسان خطرناک هستند. عقرب بیشتر در آب و هوای گرم و شب ها فعال هستند. این جاندار معمولاً در اطراف خانه ها و در محل های خلوت و زیر وسایل چوبی مخفی و شب ها برای شکار از محل اختفا خارج می شود

گزش عقرب معمولاً اتفاقی است و زمانی بروز می کند که فرد بدون اطلاع از وجود این جاندار دست خود را زیر وسایل نگهداری شده که در آنجا قرار دارند، کند یا در شب پاروی عقرب بگذارد یا زیر تن کسی بماند بنابراین عقرب ها به خودی خود به انسان کار ندارند در مواقعی که تحریک و عصبانی شوند و به منظور دفاع از خود انسان را نیش بزنند و ذاتاً جانور تهاجمی نیستند.

ویژگی زهر:

سمیت عقرب و عوارض ناشی از آن به عوامل مختلفی از جمله نوع، بزرگی، رنگ عقرب همچنین شرایط جسمی سن وضع تغذیه مصدوم، فصل بستگی دارد کودکان و افراد مسنی که بیماری قلبی دارند، بیشتر از دیگران در معرض مسمومیت شدید هستند. بطور معمول زهر عقرب ها در فصول بهار (بعثت شروع فعالیت مجدد پس از خواب زمستانی)

و تابستان بلحاظ گرم بودن هوا از غلظت بیشتری برخوردار است و طبیعی است گزش در این فصول می تواند خطرناک تر باشد. معمولاً گزش عقرب هایی که در محیط خشک و صحرایی یا گرم زندگی می کنند بعثت بالاتر بودن غلظت زهر، خطرناکتر از گزش نمونه های مشابه در نواحی سرد و مرطوب است.

علائم : بیش از 70٪ گزیدگی ها فقط با یک درد ظاهری مشابه با زنبور گزیدگی همراه است. سوزش، خارش، حساس شدن بیش از حد و گاهی قرمزی، ادم و التهاب موضعی نیز ممکن است در محل گزش مشاهده شود. درد و سوزش که بلافاصله پس از گزش شروع می شود، ممکن است تا چند روز ادامه یابد. معمولاً حس گزگز و مورمور، آخرین علامتی است که برطرف شود گاهی در دبه نواحی بالای محل گزیدگی انتشار می یابد. شکم درد، علائم گوارشی، ضعف عضلانی از علائم هشدار هستند و حتماً مصدوم به بیمارستان بایستی برده شود. تعداد گزش و مناطق گزش (سر، گردن، نزدیک نخاع) در شدت و پیش آگهی مهم است

کمکهای اولیه :

- 1- اندام مورد گزش پایین تر از سطح قلب نگه داشته شود.
- 2- بی حرکت نگه داشتن مصدوم و ثابت نگه داشتن عضو گزیده شده.

3- کمپرس سرد (از گذاشتن یخ به صورت مستقیم بر روی اندام خودداری کنید)

4- در برخی از کتب بستن بالای محل گزش باهدف تاخیر در جذب سم توصیه شده است برای اینکار باید: از پارچه یا یک وسیله مناسب دیگر با عرض حداقل چهار تا پنج سانتی متر استفاده کنید تورنیکه یا چارچه، باند یا وسیله مورد نظر را حدود 5 سانتی متر بالاتر از محل گزش ببندید تورنیکه بعدی محکم بسته شود که تنها باعث کند شدن جریان لنف و خون سیلهرگی در اندام مربوطه گردد. توجه داشته باشید که اینکار به هیچ وجه نباید باعث اختلال در جریان خون سرخرگی اندام مبتلا گردد. و یک انگشت به راحتی از زیر تورنیکه عبور کند و همچنین باعث قطع نبض در نقاط انتهایی اندام مبتلا نگردد.

5- استفاده از دستگاه مکنده مخصوص جهت خارج کردن سم (در صورت عدم وجود دستگاه مکنده، مکیدن محل گزش توسط دهان می باشد)

6- ارزیابی مصدوم و اجام مراحل ABC در صورت نیاز و دیگر گمگهای اولیه ضروری

7- انتقال سریع به مراکز درمانی

8- در بیمارانی که محل گزش نزدیک به مرکز عصبی (نخاع - نزدیک ستون مهرها) - گردن و ناحیه سر باشد و در کودکان و سالخوردگان و گزشهای متعدد بادستور

و صلاح دید پزشک معالج به تزریق سرم ضد عقرب داخل سرم نمکی نیاز است

9- در عقرب گادیم که فوق الاده سم دارد برای بیمار سرم ضد عقرب نیاز است. لازم به یادآوری است که در نیش رتیل (بیوه سیاه که روی پشتش شکل ساعت شنی دارد پزشک معالج تزریق سرم ضرر عقرب را دستور خود اهد داد.

10- اگر در منزل حتی بعد از درمان سرپایی بیمار شما دچار علائم کوارشی از جمله شکم درد، تهوع و استفراغ، ضعف عضلانی، ادم وورم زبان، گلو و تنگی نفس شد بلافاصله به اولین مرکز درمانی برده شود.

11- بهتر است عقرب رانیز به مرکز درمانی برد تا در صورت امکان مورد شناسایی قرار گیرد.

پیشگیری: در مناطقی که عقرب وجود دارد بهتر است به منظور پیشگیری از عقرب گزیدگی نکات ذیل را رعایت نمود:

1- قبل از پوشیدن لباس و یا کفش و همچنین قبل از ورود به رختخواب از عدم حضور جانور، اطمینان حاصل شود. از پابرهنه راه رفتن در محیط باز به خصوص در شب خودداری شود.

2- در بیک نیک، از نشستن روی زمین مناطق آلوده به خصوص در اوایل شب خودداری شود.

3- از فروردن دست در زیر سنگها، حفرات که فاقد دید کافی هستند خودداری شود.

4- از انبار کردن چوب و الوار و سنگ یا توده کردن خاک در پشت دیوار خودداری شود.

5- درزها و پنجره ها و هرگونه شکافی در ساختمان باید مسدود شده تا از ورود عقرب به داخل خانه جلوگیری شود. درب ورودی بایستی با یک یادپله با سطح طبیعی ساختمان ارتباط داشته باشد. کف شوی موجود در ساختمان، در پوش مناسب داشته باشد. قسمت خارجی ساختمان هیچگونه تماسی با شاخ و برگ درختان نداشته باشد. در صورت وجود باغ و باغچه، بایستی فاصله ای مناسب حدود 1-2 متر از دیوار داشته باشد و سطح باغچه، پایین تر از کف ساختمان باشد.

6- در آب و هوای خشک استفاده از کیسه و یا گونی های خیس در اطراف خانه باعث به دام افتادن عقربها می شوند.

7- استفاده از آفت کشها و حشره کشها مه بانا بود کردن جاندارانی که غذای عقرب محسوب می شوند می تواند به صورت غیر مستقیم باعث کاهش تعداد عقربها در محل زندگی شود.

8- استفاده از مواد شیمیائی عقرب کش نیز مستقیماً باعث نابود کردن عقربها می شود.

منابع: کتاب در سنامه پرستاری داخلی - جراحی برون و سوارث، نوروزی، انتشارات اندیشه رفیع